

УДК 332.122:338.439.5](043)

Павленко Марина Миколаївна

асистент кафедри глобальної економіки

Національного університету біоресурсів

і природокористування України

Павленко Марина Николаевна

ассистент кафедры глобальной экономики

Национального университета биоресурсов

и природопользования Украины

Pavlenko M. N.

assistant the Department of Global Economics

National University of Life and

environmental sciences of Ukraine

**ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ІНСТРУМЕНТІВ ДЕРЖАВНОГО
РЕГУЛЮВАННЯ НА ВИРОБНИЦТВО ЗЕРНОВИХ В УКРАЇНІ**

**ИССЛЕДОВАНИЕ ВЛИЯНИЯ ИНСТРУМЕНТОВ
ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ НА ПРОИЗВОДСТВО
ЗЕРНОВЫХ В УКРАИНЕ**

**STUDY OF INSTRUMENTS ON STATE REGULATION OF GRAIN
PRODUCTION IN UKRAINE**

***Анотація:** Досліджено вплив інструментів державного регулювання на виробництво зернових в Україні. В статті доведено, що держава має виступати регулятором ринку зерна, а її виконавчі органи повинні активно регулювати процес ціноутворення, який буде забезпечувати рівновеликий прибуток усім учасникам ринкових відносин та водночас підвищення купівельної спроможності споживачів.*

***Ключові слова:** ринок зерна, державне регулювання, попит.*

Аннотация: Исследовано влияние инструментов государственного регулирования на производство зерновых в Украине. В статье доказано, что государство должно выступать регулятором рынка зерна, а его исполнительные органы должны активно регулировать процесс ценообразования, который будет обеспечивать прибыль всем участникам рынка и одновременно повышение покупательной способности потребителей.

Ключевые слова: рынок зерна, государственное регулирование, спрос.

Summary: The influence of the instruments of state regulation on grain production in Ukraine. The article proved that the state must act as a regulator of the grain market and its executive bodies must actively adjust the pricing, which will provide all participants profit is equal to a market economy and at the same time increasing the purchasing power of consumers.

Key words: grain market, government regulation, demand.

Сучасні умови глобальних трансформацій формують державну політику щодо розвитку ринку зерна як пріоритетного сектора економіки агропромислового комплексу України. Даний напрям визначає Закон України «Про зерно та ринок зерна в Україні» від 04.07.2002 № 37-IV, який спрямований на створення правових, економічних та організаційних умов конкурентоспроможного виробництва. Також ним зумовлено і формування ринку зерна для забезпечення внутрішніх потреб держави у продовольчому, насіннєвому та фуражному зерні, нарощування його експортного потенціалу в умовах сучасних інтеграційних процесів. Очевидно, що держава визнає пріоритетність ринку зерна, сприяє його розвитку та стабільному функціонуванню. Центральні та місцеві органи виконавчої влади сприяють першочерговому залученню інвестицій для розвитку матеріальної бази сільськогосподарських товаровиробників, заготівельних та зернопереробних підприємств, підприємств, які виготовляють машини, устаткування, обладнання для зернового господарства, удосконалення інфраструктури ринку зерна. Урожай зерна підлягає страхуванню, яке

здійснюється сільськогосподарськими товаровиробниками всіх форм власності та господарювання відповідно до закону [3]. Основними засадами державної політики по регулюванню ринку зерна є: надання пріоритетної бюджетної, кредитної та інвестиційної підтримки суб'єктам здійснення режиму заставних закупівель зерна та суб'єктам державної аграрної інтервенції; забезпечення внутрішніх потреб держави у продовольчому, насіннєвому, фуражному, технічному зерні та заходів щодо нарощування його експорту; встановлення розміру суми бюджетної позики, розрахованої виходячи з розміру встановленої мінімальної закупівельної ціни; гарантування сільськогосподарським товаровиробникам права вільного вибору використання зерна та ціни його реалізації; недопущення обмежень у пересуванні зерна та продуктів його переробки; контроль якості зерна та його зберігання; розвиток мережі обслуговуючих зерновий ринок кооперативних формувань; впровадження сучасних ресурсозберігаючих технологій у виробництві, зберіганні та переробці зерна; лізингове обслуговування ринку зерна.

Для того, щоб пояснити поведінку виробників, потрібно розуміти процес прийняття виробничих рішень. Як показує проведене нами дослідження при прийнятті рішень в сучасних умовах сільськогосподарські виробники виходять із наступних міркувань [1]. Серед них: мета, яку переслідує виробник. Серед найбільш розповсюджених є максимізація прибутку, максимізація зайнятості, поліпшення продовольчого забезпечення, виробництво для власних потреб, зменшення варіації врожаїв, максимізація вартості фірми, та інші; кількість та якість доступних ресурсів на різних проміжках часу, наприклад, наявна кількість землі, наявна робоча сила протягом різних пір року, доступність мінеральних добрив; альтернативні можливості використання ресурсів. Наприклад, фермер може використати ресурси для вирощування ячменю, пшениці, кукурудзи чи будь-якої іншої культури; можливі наслідки для кожного альтернативного

використання ресурсів⁴ ймовірність настання (здійснення) наслідків; припустимо, що українські сільськогосподарські підприємства намагаються максимізувати прибуток у рамках своїх технологічних та ринкових обмежень. На практиці вони намагаються збільшити (позитивну) різницю між їхніми валовими витратами та доходами.

Держане регулювання виробництва зернових культур повинне забезпечувати державну підтримку товаровиробників, оберігати їх від впливу у кон'юнктурі глобальних ринків, сприяти активній зовнішньоекономічній і торгівельній діяльності. Можемо прийти до висновку, що одним із головних етапів регулювання ринку зерна є оцінювання даного ринку (рис. 1).

Рис. 1 Схема потрапляння зернової продукції на ринок зерна.

Отже, безпосередні виробники зернової продукції, як правило, не мають необхідних можливостей (фінансових, транспортних, логістичних тощо) для створення і доставки у порти зерна. Дрібний посередник має оборотний капітал і збирає дрібні партії товару у виробників (які можуть перебувати в значній віддаленості один від одного) і доставляє їх для накопичення на припортових елеваторах.

Слід зважити ще й на те, що зернотрейдери мають значний оборотний капітал і безпосередньо експортують великі партії зернових на світові ринки. При цьому слід відмітити, що державна політика на цьому етапі

спрямована на витіснення трейдерів із схеми через їхню заміну державним агентом – державним підприємством «Державна продовольчо-зернова корпорація України», що фактично призводить до створення великої експортної державної монополії. Ефективним інструментом вирішення проблеми є створення системи надійних посередників в особі оптових закупівельно-збутових і торговельно-посередницьких кооперативів, асоціацій виробників на базі європейського досвіду [2].

Варто відмітити, що підвищенню ефективності державного регулювання ринку зерна сприятиме визначення критеріїв оцінки продовольчої безпеки держави і закріплення їх в законодавчому полі; здійснення вчасних інтервенційних операцій на основі ринкових цін; застосування механізму бюджетних дотацій і запровадження обмежень експорту зерна в період об'єктивної неможливості регулювання ринку інтервенційним механізмом і використання в критичних ринкових ситуаціях альтернативних методів регулювання.

Таким чином, в сучасних трансформаційних умовах держава має всі підстави виступати регулятором ринку зерна, а її виконавчі органи повинні активно регулювати процес ціноутворення, який буде забезпечувати рівновеликий прибуток усім учасникам ринкових відносин та водночас підвищення купівельної спроможності споживачів.

Література:

1. Agrawal, R.C., Heady E.O. Operations Research Methods for Agricultural Decisions –Ames, 1972.
2. Biver D. Grain Production. Analysts alert authority to menace of Ukraine becoming major grain importer / D. Biver // World Grain Markets. – 2010. – № 3. – Р. 17–19.
3. Закон України “Про зерно та ринок зерна в Україні” від 11.02.2015 № 37-15 (із змінами і доповненнями).